“Yüce Allah buyuruyor ki;"Bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz, Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir" (Ankebût Suresi, 69.ayet)

6.2. Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihad

Hz. Peygamber (s.a.v) İslam‘ın açıkta davet emrini aldıktan sonra, hac için Mekke‘ye gelenlerle irtibata geçerek İslam‘ın Mekke dışında duyulmasını sağlamıştır.[149] Mekke döneminde gönüllerin kazanılması ve İslam‘ın sözle anlatılması esas olup savaş anlamındaki cihad emredilmemiştir. Bu dönemde Resûlullah (s.a.v) sabırlı olmakla ve risaleti tebliği edip müşriklerden yüz çevirmekle emrolunmuştur: **“Sana emrolunanı açıkça söyle ve müşriklerden yüz çevir.“**[150]

“Cihad eden, ancak kendisi için cihad etmiş olur. Şüphesiz Allah, âlemlerden müstağnidir.“[151], **“Bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz, Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir.“**[152] ayetlerinde olduğu gibi bazı Mekkî surelerde cihad kelimesi geçmekle birlikte burada Allah (c.c) yolunda savaş anlamında olmayıp kişinin inancını yaşamak uğruna gösterdiği fikri çabayı ifade etmektedir. Mekke döneminde nazil olan Furkan suresinde kâfirlere karşı Kur‘an ile cihad yapılması da bu kapsamdadır.[153]

Medine‘ye hicretle birlikte Müslümanlar İslam‘ın yaşanmasında ve diğer insanlara tebliğ edilmesinde elverişli imkânlara kavuşmuşlardır. **seriyye** ve **gazveler** bu dönemde gerçekleşmiştir. Medine döneminde nâzil olan ayetlerde düşmanlık gösteren kâfirlere karşı çok çetin bir mücadele içinde olmanın gerektiği beyan edilmiştir.[154] Bu dönemde nâzil olan ayetlere baktığımızda cihad konusunda aşama aşama hüküm verildiği (tedricilik) görülmektedir.

Müslümanlar Medine’de bir güç oluşturmaya başlayınca gerek Mekke ve gerekse çevredeki müşrik kabileler bundan rahatsız olmuşlar ve Müslümanların daha fazla güçlenmemesi için savaş dahil bir takım planlar yapmaya başlamışlardı. Peygambe-

147 Fatih Sultan Mehmet 4 Nisan 1478 tarihli Bosna Emannamesi.
148 İbnü’l-Esir, el-Kâmil fi’t-Tarih, s. 335.
149 İbn Hişam, es-Siretü‘n-Nebeviyye, C 1, s. 174.
150 Hicr suresi, 94. ayet.
151 Ankebut suresi, 6. ayet.
152 Ankebut suresi, 69. ayet.
153 bk. Furkân suresi, 52. ayet.
154 bk. Tevbe suresi, 73. ayet.

rimiz hem Medine'nin güvenliğini sağlamak ve hem de düşmanlara karşı boy göstermek amacıyla seriyyeler düzenlemiştir. Bu yönüyle seriyyeler Medine tarihinde önemli bir yer tutmaktadır.

"Kendilerine savaş açılan Müslümanlara, zulme uğramaları sebebiyle cihad için izin verildi. Şüphe yok ki Allah'ın onlara yardım etmeye gücü yeter."[155] ayeti ile saldıranlara karşı silahlı mücadele için izin verilmiş; **"Sizinle savaşanlarla Allah yolunda savaşın, aşırı gitmeyin. Doğrusu Allah aşırı gidenleri sevmez."** ayeti ile de savunma savaşı yapılması emredilmiştir. Daha sonra nâzil olan ayetlerde ise bir kayıt olmaksızın mutlak ifade ile Allah yolunda cihad emredilmiştir: "**Allah yolunda savaşın ve bilin ki Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.**"[156] **"Fitne ortadan kalkıncaya ve din tamamen Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer (küfürden) vazgeçerlese, şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını hakkıyla görendir."**[157]

"...Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir."

Mekkî ve Medenî surelerdeki cihad kavramını genel olarak değerlendirdiğimizde şu sonucu çıkarmak mümkündür. İslam esaslarını tebliğ edip insanları İslam dinini benimsemeye davet etmek, insanın kendi nefsinden başlayarak ailesinde, ülkesinde ve dünyada Allah'ın hükmünün en üstün olması için çaba göstermek temel amaçtır. Bu amaca ulaşabilmek için zaman ve şartlara en uygun araçlar kullanılarak hareket etmek gerekir.

Hz. Ömer'in Emannamesi

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla,

Bu sözleşme, müminlerin emiri ve Allah'ın kulu Ömer tarafından İliya halkına verilen bir emandır. Onların canlarına, mallarına, kiliselerine, haçlarına, yerleşik ve göçebe olan bütün fertlerine verilen bir teminattır. Kiliseleri mesken yapılmayacak, yıkılmayacak ve kısmen dahi olsa işgal edilmeyecektir. İçindeki kutsal eşyalara dokunulmayacaktır. Mallarına el sürülmeyecektir. Kimse dinî inançlarından dolayı zorlanmayacak, kendilerine asla zarar gelmeyecek ve yurtlarına Yahudiler iskân olunmayacaktır. Buna karşılık onlar da cizye vereceklerdir. Bunlardan kim yurdunu terk etmek isterse, gideceği yere kadar mal ve can emniyeti sağlanacaktır. Yurdunda kalmak isteyenler ise, güvende olacaklardır ve cizye vereceklerdir. Dileyen Rumlarla gidecek, dileyen de toprağına dönecektir. Hasat elde edinceye kadar onlardan bir şey istenmeyecektir. Bu, Allah'ın Resûlü'nün, halifelerin ve müminlerin Kudüs halkına verdiği güvenlik ahdidir. Cizye ödedikleri müddetçe geçerlidir. „

155 Hac suresi, 39. ayet.
156 Bakara suresi, 244. ayet.
157 Enfal suresi, 39. ayet.

